

**ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ВИННИЧЕНКА**

Затверджено кафедрою
« 13 » вересня 2021 р.
Завідувач кафедри
Житков О.А.

кафедра історії України та всесвітньої історії

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

НОВІТНЯ ІСТОРІЯ АЗІЇ ТА АФРИКИ

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

Ступінь вищої освіти: бакалавр

Галузь знань: 01 «Освіта/ Педагогіка»

Спеціальність: 014 «Середня освіта (Географія)»

Предметні спеціальності: 014.07 «Середня освіта (Географія)»

014.03 «Середня освіта (Історія)»

Факультет історії, бізнес-освіти та права

Робоча програма з курсу «**Новітня історія Азії та Африки**» для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.

Розробник: кандидат історичних наук, доцент кафедри історії України та всесвітньої історії Ковальков Олександр Леонідович

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри історії України та всесвітньої історії Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка

Протокол від « вересня » вересня 2021 року № 1

В.о. завідувача кафедри історії України всесвітньої історії
(д.і.н., доц. Житков О.А.)

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, рівень вищої освіти	Характеристика навчального курсу
<p>Кількість кредитів, відповідних ECTS: 3</p> <p>Загальна кількість годин: 90</p> <p>Тижневих годин: 4</p>	<p><i>Галузь знань:</i> 01 «Освіта/Педагогіка»</p> <p><i>Спеціальність:</i> 014 «Середня освіта»</p> <p><i>Предметні спеціальності:</i> 014.07. «Середня освіта (Географія)» 014.03 «Середня освіта (Історія)»</p> <p><i>Рівень вищої освіти:</i> перший (бакалаврський)</p>	<p><i>Форма навчання:</i> денна/заочна</p> <p><i>Тип дисципліни:</i> Вибіркова</p> <p><i>Лекції:</i> 16 годин</p> <p><i>Семінари:</i> 14 годин;</p> <p><i>Самостійна робота:</i> 60 годин</p> <p><i>Вид контролю:</i> 8 семестр залік</p>

2. МЕТА І ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

В Україні визначено нові пріоритети розвитку професійної педагогічної освіти, серед яких, у першу чергу, слід назвати спрямованість до входження в найближчій перспективі до Європейського освітнього простору. Основою для підготовки педагога нового покоління має стати законодавчо-нормативна база. Правові відносини у сфері вищої освіти регулюються Державною національною програмою “Освіта” (Україна XXI століття), Національною доктриною розвитку освіти в XXI ст. та Законами України “Про освіту”, “Про вищу освіту”. Крім того, реформування системи педагогічної освіти передбачає вдосконалення стратегії підготовки майбутнього вчителя історії у середній школі.

У фаховій підготовці вчителя середньої школи вагоме місце відводиться навчанню історії.

У зв'язку з переходом на ступеневу систему освіти відповідно до Галузевого стандарту навчальний курс “Новітня історія країн Азії та Африки” планується у процесі підготовки фахівців-вчителів історії освітньо-кваліфікаційного рівня “бакалавр”.

Навчальний курс належить до циклу гуманітарних історичних дисциплін. Ознайомлення студентів з цим курсом має розпочинатися після того, як вони набули перших знань, пов'язаних з історією стародавнього світу та середньовіччя та новою історією країн Європи і Америки та Азії і Африки. Курс викладається для студентів IV курсу факультету історії та права.

Мета курсу – вивчення студентами історії Азії та Африки у XX – на початку XXI століття, закономірностей розвитку політичної системи, суспільства, матеріальної та духовної культури регіону. Сформувати знання про багатотисячолітню і багату історію народів Азії та Африки, яка з перспективи європейців часто недооцінюється і позбавляється уваги. Виховати толерантне ставлення до багатонаціонального, багатомовного і поліконфесійного навколишнього світу.

Основні завдання курсу:

– Розкрити особливості історичного розвитку країн Сходу між двома світовими війнами; центральне місце у цьому посідає процес кризи колоніальної системи та визрівання передумов для здобуття колоніями і напівколоніями національного суверенітету;

– Розкрити особливості історичного розвитку країн Сходу по завершенні Другої світової війни; центральне місце у цьому посідає процес розпаду колоніальної системи (деколонізація) та розбудова колишніми колоніями та напівколоніями суверенних держав;

– З'ясування особливостей вибору шляхів розвитку країнами, що звільнилися, встановлення типового та унікального в повоєнному та сучасному їх розвитку;

– На прикладі історії основних країн Азії та Африки простежити особливий шлях розвитку цього регіону в перспективі світового історичного виміру;

– Ознайомити студентів із багатством культурного спадку цього найбільш заселеного регіону земної кулі.

Студенти повинні знати:

– Закономірності історичного розвитку регіону та окремих країн Азії та Африки у 1918 –1945 рр.;

– Закономірності історичного розвитку регіону та окремих країн Азії та Африки у 1945 – на початку ХХІ ст.;

– Особливості функціонування державної влади у країнах Азії та Африки;

– Особливості модернізаційних процесів, які накладалися на традиційні соціально-економічні а суспільно-політичні моделі;

– Становлення та розвиток нових форм державності в країнах Сходу.

Студенти повинні вміти:

– визначати особливості історичного розвитку країн Азії та Африки на фоні всесвітньої історії;

– розрізняти тенденції історичного розвитку країн окремих культурно-історичні регіонів: Японія, Китай, В'єтнам, Індія, Північна Африка та Близький Схід, Чорна Африка;

– працювати з додатковою літературою та джерелами, які знаходяться в мережі Інтернет.

СФОРМОВАНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Інтегральна компетентність:

ІК. Здатність розв'язувати складні задачі дослідницького та/або інноваційного характеру в сфері історії у процесі навчання або професійної діяльності, що передбачає застосування теорій і методів гуманітарних та соціальних наук характеризується комплексністю і невизначеністю умов та вимог.

Загальні компетентності:

ЗК01. Здатність зберігати та примножувати моральні культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії, її місця у загальній системі знань про суспільство.

ЗК02. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК03. Здатність працювати автономно.

ЗК04. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня.

ЗК05. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

ЗК06. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

ЗК07. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК08. Здатність до пошуку та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК09. Здатність застосовувати знання в практичній ситуації.

Спеціальні компетентності:

СК01. Усвідомлення взаємозв'язку між фактами, подіями, явищами і процесами в минулому і сучасності.

СК02. Здатність виявляти специфіку в підходах до вирішення проблем в галузі історії представників різних наукових напрямів та шкіл, критично осмислювати новітні досягнення історичної науки..

СК03. Здатність виявляти та досліджувати історичні джерела різних видів, аналізувати наукові тексти, узагальнювати інформацію.

СК04. Здатність здійснювати історичні дослідження з визначеної тематики, в тому числі використовуючи методологічний інструментарій інших гуманітарних і соціальних наук.

СК05. Здатність презентувати та обговорювати результати досліджень і професійної діяльності у сфері історії.

СК06. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією.

СК07. Здатність використовувати сучасні цифрові інструменти і технології для проведення досліджень та професійної діяльності у сфері історії.

СК08. Усвідомлення принципів академічної доброчесності та норм професійної етики.

Програмні результати навчання, відповідні компонентам освітньої програми:

ПР01. Знати найважливіші факти історичного минулого народів і країн Азії та Африки і в контексті всесвітньої історії.

ПР02. Розуміти контекст і причини відповідних історичних подій та використовувати ці знання у професійній діяльності.

ПР03. Знати основні теоретичні і методологічні підходи до вивчення історії Сходу, принципи і методи історичного пізнання, основні типи і види історичних джерел.

ПР04. Володіти понятійно-категоріальним апаратом історичної науки, професійно оперувати науковими термінами, прийнятими у фаховому середовищі.

ПР05. Розуміти загальні та специфічні риси історичного розвитку окремих регіонів і країн Азії та Африки, фактори, що зумовили різноманіття культур та цивілізацій, вміння ефективно співпрацювати з носіями різних історичних та культурних цінностей.

ПР06. Застосовувати у професійній діяльності у сфері історії сучасні цифрові інструменти і технології для пошуку, збереження і оброблення інформації, у тому числі для виконання наукових досліджень і реалізації освітніх та інноваційних проєктів.

ПР07. Зрозуміло і недвозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію з питань історії та/або археології до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються.

3. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема	Кількість годин, відведена на:		
	лекції	семінари	сам. роботу
Розділ 1. Країни Азії та Африки у 1918 – 1945 рр.			
Вступ до курсу “Новітня історія країн Азії та Африки”	2		
Криза колоніальної системи. Основні колоніальні імперії у міжвоєнний період	2		
Світова революційна криза та країни Сходу		2	
Модернізаційні процеси у країнах Сходу в міжвоєнний період		2	
Японія в міжвоєнний період			2
Китай у міжвоєнний період			2
Корея в колоніальний період (1910 – 1945 рр.)			2
Монголія в 1918 – 1945			2
Індія в 1918 – сер. 1940-х рр.			2
Країни Південно-Східної Азії в міжвоєнний період			2
Арабські країни Північної Африки в міжвоєнний період			
Арабські країни Близького Сходу в міжвоєнний період (Сирія, Ліван, Ірак, Палестина, Саудівська Аравія, Йорданія, Ємен, емірати та князівства Перської затоки)			2
Судан у міжвоєнний період			2
Мавританія у міжвоєнний період			
Африка на південь від Сахари: головні процеси і тенденції			2
Південно-Африканський Союз у міжвоєнний період			2
Ефіопія у міжвоєнний період			2
Ліберія в першій половині ХХ ст.			
Всього за Розділ 1	4	4	22
Розділ 2. Основні тенденції розвитку країн Азії та Африки в другій половині ХХ – на початку ХХІ ст.			
Розпад колоніальної системи	2		
Роль релігії і армії на сучасному Сході (1960 – 2000-і рр.)	2		
Вибір шляхів розвитку країнами Азії та Африки в постколоніальну добу	2		
Країни Сходу у постбіполярну добу	2		
Японія після Другої світової війни			2
Китай після Другої світової війни			2
Проблема двох Кореї в міжнародних відносинах у 1945 – на поч. 2000-х рр.			2
Монголія після Другої світової війни			2

Тайвань у 1949 – 2018 рр.			2
Індія після Другої світової війни			2
Пакистан після Другої світової війни			2
Етноконфесійні конфлікти в країнах Південної Азії в II пол. XX ст. – на поч. XXI ст.		2	
Соціалістичні країни Індокитаю (В'єтнам, Лаос) (1945 – поч.2000-х рр.)			2
Проблема врегулювання конфлікту навколо Камбоджі			
Країни Південно-Східної Азії (Бірма, Таїланд, Малайзія, Індонезія, Філіппіни) після Другої світової війни (1945 – поч.2000-х рр.)			2
Афганістан у 1945 – 1978 рр.			
Афганська криза: локальний і глобальний виміри			
Туреччина в післявоєнний період (1945 – 2000-і роки)			2
Ісламська революція в Ірані		2	
Ірак у системі регіональних та глобальних міжнародних відносин		2	
Палестинська проблема як основна складова частина конфлікту на Близькому Сході.		2	
Єгипет в 1952 – 2000-і роки			4
Саудівська Аравія та ОАЕ після Другої світової війни.			2
Алжир і Лівія після 1945 г.: загальне і особливе			4
Соціально-економічні та міжнародні проблеми розвитку центральноазіатських республік після розпаду СРСР (Казахстан, Узбекистан, Туркменія, Киргизстан, Таджикистан)			4
Тропічна і Південна Африка у XX – на поч. XXI ст.	4		
Південна Африка після Другої світової війни		2	
Громадянські війни, локальні та регіональні конфлікти в постколоніальній Африці			4
Всього за Розділ 2	12	14	38
Всього	16	18	60

4. ТЕМАТИКА ЛЕКЦІЙ

Тема 1. Вступ до курсу “Новітня історія країн Азії і Африки” (2 год.)

1. Поняття “Схід” у новітній час.
2. Зміст і проблеми періодизації історії країн Азії і Африки в новітній час.
3. Вплив Першої світової війни на колонії та напівколонії. Мандатна система.
4. Головні тенденції розвитку країн Азії та Африки в міжвоєнний період.

Тема 2. Криза колоніальної системи. Основні колоніальні імперії в міжвоєнний період (2 год.)

1. Британська колоніальна система в 1920–30 рр. Еволюція британської колоніальної системи і політики.
2. Французька колоніальна система і колоніальна політика в 1920–30-ті роки.
3. Португальська колоніальна політика в 1920–30 роки.

Тема 3. Розпад колоніальної системи (2 год.).

1. Передумови розпаду колоніальної системи після Другої світової війни.
2. Розпад Британської колоніальної імперії: послідовність і особливості.
3. Розпад Французької колоніальної системи: послідовність і особливості.
4. Розпад Португальської колоніальної імперії: послідовність і особливості.

Тема 4. Роль релігії і армії на сучасному Сході (1960–2000-і рр.) (2 год.)

1. Армія в суспільно-політичному житті повоєнного афро-азіатського світу.
2. Релігія в соціально-політичному розвитку східних суспільств.

Тема 5: Вибір шляхів розвитку країнами Азії та Африки в постколоніальну добу (6 годин)

Лекція 1. Східні моделі ринкової економіки (2 год.)

1. Проблема неоколоніалізму:
  - а). теорія неоколоніалізму в історіографії 1960–80-х рр.;
  - б). нові підходи до теорії та практики неоколоніалізму кінця 1980–90-х рр.
2. Загальні закономірності соціально-економічного та суспільно-політичного розвитку країн, що обрали капіталістичну модель.
3. “Японське економічне диво”.
4. Методологія “неоіндустріалізму”:
  - а) критерії виділення нових індустріальних країн (НІК);

- б) причини і особливості прискореного розвитку НІК;
- в) етапи, зміст і особливості індустріалізації в НІК;
- г) особливості формування монополій в НІК;
- д) моделі економічного розвитку НІК.

Лекція 2. Соціалістичні країни Азії (2 год.)

1. Методологія проблеми “азіатської моделі соціалізму”:
  - а) основний зміст “азіатської моделі соціалізму” і прояви її кризи на кінець 1970-х рр.;
  - б) зміст і особливості альтернативних моделей соціалізму (Китай, В’єтнам, Лаос, КНДР, Монголія).
2. Економічний розвиток соціалістичних країн Азії:
  - а) реформа економічної системи КНР в 1980-х – на поч. 2000-х рр.
  - б) економічні реформи В’єтнаму і Лаосу;
  - в) економічний розвиток Монголії у післясоціалістичний період.
  - г) економічний розвиток КНДР.
3. Проблема співвідношення політичної стабільності, багатопартійності і демократії в період реформування економічної системи.
  - а) суспільно-політичний розвиток КНР в 1980-х – на поч. 2000-х рр.
  - б) суспільно-політичний розвиток В’єтнаму і Лаосу;
  - в) особливості політичного та ідеологічного розвитку КНДР. Концепція чучхе.
  - г) реформування політичної системи Монголії в 1980-х – на поч. 2000-х рр.

Лекція 3. Країни “соціалістичної орієнтації” (2 год.)

1. Радянська історіографія соціалістичної орієнтації 1960–80-х рр.
2. Дискусія з проблем соціалістичної орієнтації в кін. 1980-х – на поч. 1990-х рр.
3. Практичне втілення і підсумки соціалістичної орієнтації в країнах Азії та Африки.

Тема 6. Країни Сходу у постбіполярну добу (2 год.)

1. Соціально-економічні, внутрішньо- та зовнішньополітичні зміни в країнах Сходу в 1990-і – на поч. 2000-х рр.
2. Регіональна інтеграція: східний вимір.

Тема 7. Тропічна і Південна Африка у ХХ – на поч. ХХІ ст. (4 год.)

Лекція 1. Африка на південь від Сахари у 1918–45 рр. (2 години).

1. Територіально-політичний розподіл Тропічної та Південної Африки на початок ХХ ст. Зміни під час Першої світової війни.
2. Соціально-економічний розвиток, зміни в соціально-класовій

структурі.

3. Національно-визвольний рух: характерні риси і особливості.
4. Тропічна і Південна Африка в роки Другої світової війни.

Лекція 2. Африка на південь від Сахари у II пол. XX – на поч. XXI ст.

1. Проблеми соціально-політичного розвитку. Вплив етнічного фактору.
2. Соціально-економічний розвиток: здобутки і проблеми.
3. Проблеми африканського континенту в умовах глобалізованого світу.

5. ТЕМАТИКА СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Тема 1. “Світова революційна криза” 1918–23 рр. та країни Сходу (2 год.)

1. Третя Англо-афганська війна та її наслідки.
2. “Кемалістська” революція 1918–23 рр. у Туреччині.
3. Національно-визвольний і демократичний рух у Персії в 1918–21 рр.
4. Піднесення національно-визвольного руху в Індії в 1918–22 рр. Перша кампанія громадянської непокори.

Тема 2. Модернізаційні процеси в країнах Сходу у міжвоєнний період (2 год.)

1. Японський досвід модернізації у 1918 – 1930-ті роки.
2. Кемалістські перетворення в Туреччині в 1920–30-ті р.: ідеологія, зміст і наслідки.
3. Суспільно-політичні і соціально-економічні перетворення в Персії/Ірані за правління Реза-шаха Пехлеві.

Тема 3. Етноконфесійні конфлікти в країнах Південної Азії в II пол. ХХ ст. – на поч. ХХІ ст. (2 год.)

1. Методологія проблем етноконфесійних конфліктів:
  - а) класифікація міжетнічних конфліктів. Особливості і суттєві характеристики етноконфесійних конфліктів;
  - б) причини загострення етноконфесійних конфліктів у другій половині ХХ ст. Роль релігійного фактору;
  - в) умови і методи врегулювання етноконфесійних конфліктів.
2. Пенджабська проблема в розвитку незалежної Індії:
  - а) соціально-економічні, релігійні та зовнішньоекономічні передумови виникнення пенджабської проблеми;
  - б) основні політичні партії і течії в сикхському русі, їх методи і вимоги;
  - в) підходи уряду Індії до врегулювання пенджабської проблеми. Вплив проблеми на внутрішньополітичну ситуацію.
3. Етноконфесійний конфлікт на Шрі-Ланці
  - а) особливості здобуття незалежності Цейлоном;
  - б) етнічна та релігійна ситуація в Шрі-Ланці: основні етнополітичні течії;
  - в) виникнення і розвиток етноконфесійного конфлікту; роль зовнішнього фактору;
  - г) сучасна ситуація у Шрі-Ланці.

Тема 4. Проблема врегулювання конфлікту навколо Камбоджі (2 год.)

1. Виникнення і розвиток камбоджійської проблеми:

- а) основні політичні угруповання, задіяні в конфлікті (виникнення, соціально-політична та ідеологічна бази);
  - б) роль зовнішнього фактору в загостренні проблеми.
2. Діяльність ООН по врегулюванню проблеми:
    - а) Паризька конференція 1989 р. та її підсумки;
    - б) Паризькі угоди по Камбоджі (жовтень 1991 р.).
  3. Практичне втілення плану ООН в 1990-і рр. Сучасне становище в Камбоджі.

Тема 5. Афганська криза: локальний і глобальний виміри (2 год.)

1. Саурська Революція 1978 р. в Афганістані. Спроба соціалістичного експерименту та початок громадянської війни.
2. Радянське вторгнення до ДРА й ескалація афганської кризи.
3. Боротьба за владу в 1989–96 рр.
4. Афганістан під владою Талібану.
5. Події 11 вересня 2001 р. та їх вплив на Афганістан. Розвиток ситуації в 2001–18 рр.

Тема 6. Ісламська революція в Ірані (2 год.)

1. Внутрішньо- та зовнішньополітичне становище Ірану по завершенні Другої світової війни. Боротьба за націоналізацію іранської нафти.
2. “Біла революція” Мухаммеда-Рези Пехлеві та іранське суспільство.
3. “Ісламська революція” 1978–79 рр. і проголошення Ісламської республіки Іран.
4. Становлення теократичного режиму. Проблеми внутрішньої і зовнішньої політики сучасного Ірану.

Тема 7. Ірак у системі регіональних та глобальних міжнародних відносин (2 год.)

1. Внутрішньо- і зовнішньополітичні, економічні та ідеологічні передумови агресії Іраку проти Кувейту.
2. Кувейтська криза і Перша війна у Перській затоці: основні етапи, особливості, наслідки для регіону і світу.
3. Іракська проблема в 1991–2003 рр.
4. Друга війна у Перській затоці: послідовність і особливості.
5. Ірак після падіння режиму С. Хусейна: здобутки і проблеми.

Тема 8. Палестинська проблема як основна складова частина конфлікту на Близькому Сході. (2 год.)

1. Підготовка, прийняття та зміст резолюції № 181 ГА ООН.
2. Арабо-ізраїльські війни 1948–49, 1967, 1973 рр., їх територіальні наслідки і вплив на палестинську проблему.
3. Кемп-Девідські угоди: передумови підписання, зміст, значення і вплив

- на проблему.
4. Зміна ситуації на Близькому Сході в кінці 1980-х – поч. 1990-х рр. Арабо-ізраїльські переговори і підписання домовленостей 1993 р.
  5. Спроби врегулювання палестинської проблеми у II пол. 1990-х. – на поч. 2000-них рр. Сучасна ситуація на Близькому Сході.

Тема 9. Південна Африка після Другої світової війни (2 год.)

1. Система апартеїду та її ліквідація у Південній Африці:
  - а) правові основи та економічний зміст апартеїду;
  - б) реформування системи в 1960–80-ті рр.;
  - в) ліквідація системи апартеїду в 1990-ті рр.;
  - г) сучасне становище ПАР.
2. Виникнення і розвиток намібійської проблеми:
  - а) СВАПО у боротьбі за незалежність Намібії (1960–88);
  - б) роль “прифронтових” держав у розвитку конфлікту;
  - в) врегулювання намібійської проблеми в рамках ООН;
  - г) сучасний соціально-економічний та суспільно-політичний розвиток Намібії.

6. САМОСТІЙНА РОБОТА

(завдання для самостійного опрацювання частини програмового матеріалу навчальної дисципліни)

РОЗДІЛ І. КРАЇНИ АЗІЇ ТА АФРИКИ У 1918 – 1945 РР.

Тема 1. Японія в міжвоєнний період (2 год.).

1. Японія на початку новітнього часу. Японія і Перша світова війна.
2. Особливості соціально-економічної і політичної ситуації в кінці 1910-х – 1920-і рр.
3. Вплив світової економічної кризи на Японію.
4. Японське суспільство в 1930-і – середині 1940-х рр.: фашизація або бюрократично-мілітаристський “національний режим”.
5. Зовнішня політика, вплив традицій. Основні етапи воєнних дій в Китаї і на Тихому океані, тенденції в колоніальній політиці.

Тема 2. Китай у міжвоєнний період (4 год.).

Завдання 1

1. Китай на початку новітнього часу. Вплив Першої світової війни.
2. Рух “4 травня” 1919 року: хід, особливості, наслідки.
3. Поширення марксизму в Китаї та створення КПК.
4. Єдиний національний фронт Гоміндану та КПК: організаційні принципи, політичний та ідеологічний зміст.
5. Революція 1925–27 рр. у Китаї.

Завдання 2

1. Становлення гомінданівського режиму (1927–35 рр.).
2. Радянський рух в Китаї. Перша Громадянська війна (1927–37).
3. Формування єдиного національного антияпонського фронту. Еволюція позиції КПК і Гоміндану. Значення зовнішнього чинника.
4. Китай в роки війни Канчжень (роль Китайського фронту на азіатсько-тихоокеанському театрі військових дій: основні військові події. Відношення СРСР і США до китайських подій. Ситуація в Гоміндані і КПК, суперечності єдиного фронту).

Тема 3. Корея в колоніальний період (1910 – 1945 рр.) (2 год.)

1. Корея на початку ХХ ст.:
  - а) соціально-економічна та політична ситуація в Кореї на початок 20 ст.;
  - б) встановлення японського колоніального режиму в Кореї: послідовність, зміст та особливості;
  - в) колоніальна експлуатація в роки Першої світової війни та її вплив на Корею.
2. Корея в 1920–30 рр.:

- а) етапи та зміст японської економічної політики в Кореї. Наслідки колоніальної індустріалізації;
  - б) суспільно-політичний розвиток. Поява та діяльність націоналістичного руху;
  - в) поширення комуністичного руху в Кореї. Значення зовнішнього впливу.
3. Корея в роки Другої світової війни. Плани великих держав щодо Кореї.

Тема 4. Монголія в 1918 – 1945 рр. (2 год.).

1. Монголія в роки Першої світової війни:
  - а) соціально-економічна ситуація в роки Першої світової війни;
  - б) основні міжнародні угоди по Монголії часів Першої світової війни;
  - в) зовнішній фактор та його вплив на Монголію в 1918–20 рр.
2. Монголія в 1921–24 рр.:
  - а) події 1921 р.: хід, характер, підсумки, оцінки в історіографії;
  - б) внутрішньо – та зовнішньополітична ситуація в 1921–24 рр.
3. Монголія в 1924–40 рр.:
  - а) концепція ”некапіталістичного розвитку”: зміст, оцінки в історіографії;
  - б) суспільно – політичний та соціально – економічний розвиток Монголії в 1924–40 рр.
4. Основні напрямки зовнішньої політики. Монголія в роки Другої світової війни

Тема 5. Індія в 1918 – середині 1940-х рр. (2 год.).

1. Індія на початку новітнього часу. Особливості соціально-економічного розвитку і внутрішньополітичного становища на кінець Першої світової війни.
2. Зміни в колоніальній політиці Великої Британії та їх вплив на Індію початку 1920-х рр.
3. Основні тенденції соціально-економічного розвитку та національно-визвольного руху в 1920-і рр.
4. Світова економічна криза і її вплив на Індію.
5. Індія в 1930-і рр.: англійська колоніальна політика, нові тенденції в національно-визвольному русі.
6. Внутрішньополітичні процеси в роки Другої світової війни. Міжнародне становище Індії.

Тема 6. Країни Південно-Східної Азії в міжвоєнний період (4 год.).

1. Загальна характеристика Південно-Азійського регіону на початок ХХ століття та в роки Першої світової війни.
2. Індонезія у міжвоєнний період:
  - а) зміст і особливості голландської колоніальної політики у Індонезії в 1920–30 рр.;

- б) суспільно-політичний розвиток Індонезії у 1920–30 рр. (ісламський, національний і комуністичні напрямки національно-визвольного руху).
- 3. Філіппіни у міжвоєнний період:
  - а) американська колоніальна політика і її вплив на Філіппіни напередодні, в роки та по завершенні Першої світової війни;
  - б) соціально-економічний та суспільно-політичний розвиток Філіппін в 1920-ті роки;
  - в) реформи 1930-х років та їх вплив на Філіппіни.
- 4. Країни Індокитаю (В'єтнам, Камбоджа, Лаос) в міжвоєнний період:
  - а) французька колоніальна політика та зміни в соціально-економічному розвитку В'єтнаму;
  - б) розвиток та диференціація визвольного руху у В'єтнамі. Комуністичний рух у В'єтнамі;
  - в) особливості соціально-економічного та суспільно-політичного розвитку Лаосу та Камбоджі.
- 5. Сіам у міжвоєнний період:
  - а) реформи кінця ХІХ – початку ХХ ст. та їх значення;
  - б) політичний переворот 1932 р. Зміст та особливості реформ 1930-х рр.
- 6. Бірма у міжвоєнний період.
- 7. Малайзія в міжвоєнний період.
- 8. Південно-Східна Азія в роки війни на Тихому Океані:
  - а) військово-політична ситуація в регіоні;
  - б) внутрішньополітичні процеси в кожній з країн.

Тема 7. Арабські країни Північної Африки у міжвоєнний період (2 год.).

1. Загальна характеристика країн Північної Африки на початок новітнього часу.
2. Основні тенденції соціально-економічного та суспільно-політичного розвитку Єгипту.
3. Країни Магрибу в міжвоєнний період.
4. Країни Північної Африки в роки Другої світової війни.

Тема 8. Арабські країни Близького Сходу в міжвоєнний період (Сирія, Ліван, Ірак, Палестина, Саудівська Аравія, Йорданія, Ємен, емірати та князівства Перської затоки) (2 год.)

1. Соціально-економічна, внутрішньополітична та зовнішньополітична ситуація в арабських країнах перед і в роки Першої світової війни.
2. Політика імперських держав на арабському Близькому Сході в 1920–30 рр. Активізація національно-визвольного руху в арабських країнах в 1920–30 рр.
3. Палестинська проблема в кінці ХІХ – І пол. ХХ ст.

Тема 9. Судан у міжвоєнний період (2 год.)

1. Загальна характеристика Судану на початок новітнього часу. Вплив Першої світової війни.
2. Основні тенденції суспільно-політичного та соціально-економічного розвитку в 1920–30-ті рр.
3. Судан в роки Другої світової війни.

Тема 10. Мавританія у міжвоєнний період (2 год.)

1. Мавританія напередодні та в роки Першої світової війни.
2. Соціально-економічний та суспільно-політичний розвиток між двома світовими війнами.
3. Мавританія в роки Другої світової війни.

Тема 11. Південно-Африканський Союз у міжвоєнний період (2 год.)

1. Південна Африка на початку ХХ ст. Створення Південно-Африканського Союзу.
2. Соціально-економічний та суспільно-політичний розвиток ПАС у міжвоєнний період:
  - а) внутрішньополітичний та зовнішньополітичний розвиток. Початок системи расової дискримінації;
  - б) економічний розвиток ПАС;
3. ПАС у роки Другої світової війни.

Тема 12. Ефіопія у міжвоєнний період (2 год.)

1. Європейські держави та Ефіопія на початку ХХ ст. Вплив Першої світової війни.
2. Ефіопія в 1920 – I пол. 1930-х рр.:
  - а) політична ситуація за часів тріумвірату. Реформи 1920-х рр.;
  - б) реформи 1930-х рр.
3. Ефіопія в другій половині 1930-х – I пол. 1940-х рр.:
  - а) італо-ефіопська війна 1935–36 рр.;
  - б) Ефіопія за часів італійської окупації;
  - в) Ефіопія в роки Другої світової війни.

Тема 13. Ліберія в першій половині ХХ ст. (2 год.)

1. Ліберія на початку ХХ ст. Вплив Першої світової війни.
2. Ліберія між світовими війнами:
  - а) особливості економічного розвитку;
  - б) особливості політичної ситуації.
3. Ліберія в роки Другої світової війни.

РОЗДІЛ 2. ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ КРАЇН АЗІЇ ТА АФРИКИ В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХХ – НА ПОЧАТКУ ХХІ СТ.

Тема 14. Японія після Другої світової війни (4 год.)

Завдання 1. Японія в 1945 – сер. 50-х рр.

1. Японія в кінці Другої світової війни. Формування окупаційного режиму.
2. Політичні та економічні реформи в умовах американського окупаційного режиму.
3. Підписання Сан-Франциського мирного договору. Міжнародне становище Японії.

Завдання 2. Японія: від американської окупації до “постіндустріального суспільства” (середина 50-х – поч. 2000-х рр.)

1. “Японське економічне диво”.
2. Еволюція партійно-політичної системи.
3. Зовнішня політика Японії після відновлення суверенітету.

Тема 15. Китай після Другої світової війни (4 год.)

Завдання 1. Китай у 1945 –76 рр.

1. Внутрішньополітична і міжнародна ситуація на кінець війни Канчжень.
2. Громадянська війна і питання про вибір шляху розвитку. Проголошення КНР.
3. КНР в 1949–57 рр.: внутрішня і зовнішня політика.
4. Зміна курсу КПК у внутрішній та зовнішній політиці у кінці 1950-х – I пол. 1970-х рр.

Завдання 2. Китай на шляху реформ (1978 – 2000-і рр.)

1. Дискусія навколо концепції реформ.
2. Соціально-економічний розвиток КНР в період реформ.
3. Суспільно-політична еволюція КНР в період реформ.
4. Китай і зовнішній світ: еволюція, проблеми і напрями зовнішньої політики. Тайваньське питання.

Тема 16. Проблема двох Кореї в міжнародних відносинах у 1945 – на поч. 2000-х рр. (2 год.)

1. Внутрішньополітична ситуація в Кореї після звільнення. Роль СРСР і США.
2. Розкол Кореї: два шляхи розвитку – утворення РК і КНДР.
3. Війна 1950–53 рр.: причини, основні події, підсумки.
4. Найважливіші етапи і проблеми розвитку РК і КНДР в 1950-і – 2000-і рр.
5. “Дві Кореї” і зовнішній світ. Пошуки шляхів об’єднання.

Тема 17. Монголія після Другої світової війни (2 год.)

1. Монголія в 1945–60 рр.

2. Конституція 1960 р. та соціалістичний розвиток Монголії в 1960–80-ті рр.
3. Демократична революція 1989–90 рр. та вибір нової моделі розвитку.
4. Монголія в кінці 1990 – 2000-х рр.
5. Зовнішня політика Монголії: етапи, особливості, сучасний стан.

Тема 18 Тайвань у 1949 – 2021 рр. (2 год.)

1. Громадянська війна в Китаї 1945–49 рр. і евакуація Гоміндану на Тайвань. Виникнення проблеми двох Китаїв.
2. Гомінданівський режим на Тайвані в 1949–91 рр.
3. Політична еволюція Тайваню в 1990–2000-х рр.
4. Етапи економічного розвитку Тайваню.
5. Тайвань і зовнішній світ. Перспективи врегулювання тайванської проблеми.

Тема №19. Індія після Другої світової війни (4 год.)

1. Індія по завершенні Другої світової війни. Поділ Індії: утворення Індії і Пакистану.
2. Внутрішня політика урядів Дж. Неру в 1950 – I пол. 1960-х рр.
3. Соціально-економічний і політичний розвиток Індії в кінці 1960-х – першій половині 1980-х рр.
4. Індія в кінці 1980-х – на початку 2000-х рр.
5. Місце Індії в міжнародних відносинах: основні напрями і проблеми зовнішньої політики, двосторонні відносини

Тема №20. Пакистан після Другої світової війни (2 год.)

1. Політичні та ідеологічні передумови утворення Пакистану. Політичний розвиток країни в 1947–50-ті рр.
2. Соціально-економічна та суспільно-політична еволюція Пакистану в кінці 1950-х – на початку 1970-х рр.
3. Пакистан в останній третині ХХ – на поч. ХХІ ст.
4. Зовнішня політика Пакистану після Другої світової війни. Вплив афганської проблеми на Пакистан.

Тема 21. Соціалістичні країни Індокитаю (В'єтнам, Лаос) (1945 – поч. 2000-х рр.) (4 год.)

1. Завершення політичної деколонізації, проголошення незалежності і спроби реформ.
2. Боротьба з іноземною агресією Франції, США і внутрішній розвиток; вплив КНР, СРСР.
3. Перехід до мирного будівництва: вибір шляху розвитку. Зміст і особливості альтернативних моделей соціалізму у В'єтнамі та Лаосі.
4. Соціально-економічні перетворення 1980-поч. – 2000-х рр. у країнах Індокитаю.

5. Політична ситуація у країнах Індокитаю. в 1980-х – на поч. 2000-х рр.
6. Місце в сучасних міжнародних відносинах: проблеми і напрями зовнішньої політики.

Тема 22. Країни Південно-Східної Азії (Бірма, Таїланд, Малайзія, Індонезія, Філіппіни) після Другої світової війни (1945 – поч.2000-х рр.): загальне і особливе (4 год.)

1. Завершення політичної деколонізації: хід, проблеми, підсумки.
2. Основні етапи соціально-політичного розвитку; еволюція партійно-політичних систем, роль етнічних, релігійних чинників, традицій.
3. Зміни в соціально-економічному розвитку.
4. Місце в міжнародних відносинах: найважливіші проблеми і напрями зовнішньої політики.

Тема 23. Афганістан у 1945 – 1978 рр. (2 год.)

1. Соціально-економічний та суспільно-політичний розвиток Афганістану в 1940 – на поч. 1970-х рр.
2. Афганістан за часів М. Дауда (1973–78 рр.)

Тема 24. Туреччина в післявоєнний період (1945 – 2000-і роки) (2 год.)

1. Соціально-економічний розвиток: основні етапи – від етатизму до ринку.
2. Найважливіші соціально-політичні процеси: еволюція партійно-політичної системи.
3. Проблеми і напрями зовнішньої політики.

Тема 25. Єгипет в 1952 – 2000-ні роки (4 год.)

1. Соціально-політична ситуація в країні після закінчення Другої світової війни і Революція 23 липня 1952 р.
2. Єгипет на шляху “соціалістичної орієнтації”: президентство Г.А. Насера.
3. Єгипет за правління А. Садата.
4. Єгипет в 1980-і – на поч.2000-х рр.: проблеми і напрями внутрішньої і зовнішньої політики.
5. Події 2011 р. Сучасне становище Єгипту.

Тема 26. Саудівська Аравія та ОАЕ після Другої світової війни. (2 год.)

1. Саудівська Аравія в 1945–53 рр. Саудівська Аравія за короля Сауда ібн Абдалъазізі.
2. Саудівська Аравія в кінці 1960–80-ті рр.
3. Саудівська Аравія в 1990–2000-ні рр.
4. Соціально-економічний та суспільно-політичний розвиток ОАЕ після Другої світової війни.

Тема 27. Алжир і Лівія після 1945 г.: загальне і особливе (4 год.).

1. Завершення боротьби за політичну незалежність після Другої світової війни.
2. Зміни в соціально-політичному розвитку і партійно-політичних системах після проголошення незалежності: етапи і особливості.
3. Еволюція соціально-економічної структури: етапи і особливості.
4. Проблеми і напрями зовнішньої політики.

Тема 28. Соціально-економічні та міжнародні проблеми розвитку центральноазіатських республік після розпаду СРСР (Казахстан, Узбекистан, Туркменія, Киргизстан, Таджикистан) (4 год.).

1. Основні тенденції та особливості соціально-економічного і політичного розвитку центральноазіатських республік СРСР на кінець 1980-х рр.
2. Процес суверенізації. Особливості економічного та політичного розвитку незалежних держав у 1990–2000-ні рр. Роль ісламського фактору.
3. Геополітичні і регіональні зміни міжнародної ситуації в Центральній Азії внаслідок появи нових незалежних держав. Зміни зовнішньополітичної ситуації після 11 вересня 2001 р.
4. Виникнення та розвиток конфлікту в Таджикистані:
  - а) етноконфесійна і політична ситуація в Таджикистані на початок 1990-х рр.
  - б) зовнішній фактор у виникненні конфлікту.
  - в) розвиток конфлікту. Сучасна внутрішньо- і зовнішньополітична ситуація в Таджикистані.

Тема 30. Громадянські війни, локальні та регіональні конфлікти в постколоніальній Африці (4 год.)

1. Фактори конфліктності в Африці по завершенні деколонізації.
2. Громадянська війна в Анголі: внутрішній, регіональний та глобальний рівні.
3. Ефіопія: громадянська війна та війна за незалежність Еритреї.
4. Внутрішній конфлікт у Ліберії.
5. Сомалі: від громадянської війни до “епохи хаосу”.

7. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Не передбачено

8. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Основними формами навчальної роботи є лекції, семінари, консультації, самостійна робота студентів під керівництвом викладача. Поточний контроль засвоєння фактичного матеріалу здійснюється за допомогою індивідуальних бесід із студентами, контрольних робіт і рефератів з найскладніших і найважливіших питань курсу.

Лекційний курс будується за проблемним принципом. В лекціях розглядаються загальні закономірності розвитку країн Азії та Африки у Новітню добу. Велику увагу надається проблемам модернізації східних суспільств, синтезу традиційного і сучасного, різним проявам визвольних рухів. Лекції не дублюють підручники, навчальні посібники, а висвітлюють, головним чином, проблеми або відсутні в навчальній літературі, або дискусійного характеру. Тому для усвідомленого сприйняття лекційного курсу студентам рекомендується заздалегідь ознайомитися по підручнику або навчальному посібнику з тією або іншою темою. В процесі викладання історії країн Азії і Африки в новий час студенти отримують можливість ознайомитися з різними концепціями і методологічними підходами, включаючи точку зору викладача, і самим зробити вибір між ними.

Самостійна робота студентів складається з підготовки перш за все до практичних занять, які в основному присвячені найбільш складним і суперечливим проблемам новітньої історії Сходу. Також окремі теми (передусім питання політичної історії окремих країн) винесені на самостійне опрацювання.

Більш глибоке вивчення курсу пов'язане із необхідністю звернення студентів до новітніх публікацій в науковій періодиці. Наявна література і джерела, у тому числі і видані останніми роками, дозволяють забезпечити засвоєння студентами найважливіших проблем курсу протягом семестру.

Основні форми освітнього процесу при вивченні дисципліни «Новітня історія Азії та Африки»:

1) навчальні заняття; 2) самостійна робота студентів; 3) робота в науковій бібліотеці ЦДПУ ім. В. Винниченка та мережі Інтернет; 4) контрольні заходи.

Види навчальної роботи студентів: 1) лекція з використанням структурно-логічних схем та наочних матеріалів; 2) семінарське заняття; 3) консультація; 4) екзамен.

У процесі вивчення дисципліни застосовуються наступні **методи навчання:**

За типом пізнавальної діяльності: пояснювально-ілюстративний; репродуктивний; проблемного викладу; дослідницький; відповідно до логіки пізнання: аналітичний; індуктивний; дедуктивний;

За основними етапами процесу: формування знань; формування умінь і навичок; застосування знань; узагальнення; закріплення; перевірка;

За системним підходом: стимулювання та мотивація; контроль та

самоконтроль.

За джерелами знань: словесні – розповідь, пояснення, лекція; наочні – демонстрація, ілюстрація.

За рівнем самостійної розумової діяльності: проблемний; частково-пошуковий; дослідницький; метод проблемного викладання.

9. СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ І ПОТОЧНОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

Вивчення курсу «Новітня історія Азії та Африки» завершується іспитом (VIII семестр), відтак максимальна сума балів, котру може отримати студент у рамках поточного контролю, становить **60 балів**.

1. Основною роботою студента вищої школи є **робота під час семінарського заняття**. За роботу на семінарському занятті студент може отримати оцінку в межах п'ятибальної системи.

Оцінку **“відмінно” (5 балів)** студент отримує за:

- глибокі та системні знання історичних подій, явищ, лідерів;
- уміння самостійно набувати знання, визначати тенденції та протиріччя історичних процесів;
- представлення власних неординарних суджень щодо історичних процесів та явищ;
- застосування вивченого матеріалу для винесення аргументованих суджень у практичній діяльності (диспути, дискусії, круглі столи);
- користування широким арсеналом засобів доказу своєї думки; вирішення складних проблемних завдань;
- використання в ході підготовки різних джерел інформації;
- вміння логічно і творчо викласти матеріал в усній та письмовій формі.

Оцінка **“добре” (4 бали)** виставляється, коли:

- студент вільно оперує вивченим матеріалом;
- має достатньо повні знання, вільно використовує навчальний матеріал у стандартних ситуаціях;
- правильно відтворює логіку історичних подій, встановлює причинно-наслідкові зв'язки між ними;
- досконало володіє історичною та політичною картою;
- здатен опрацьовувати матеріал самостійно;
- користується додатковими джерелами історичної інформації.

Оцінка **“задовільно”(3 бали)** виставляється в разі, якщо:

- студент знає більше половини навчального матеріалу, здатен відтворити його з помилками та неточностями;
- орієнтується в хронології;
- підтверджує висловлене судження одним-двома аргументами;
- здатен використовувати під час відповіді карти, схеми;
- відповіді непослідовні та нелогічні.

Оцінку **“незадовільно”(0 – 2 бали)** студент отримує, якщо він був присутній на занятті, але:

- може дати відповідь з кількох простих речень;
- здатен усно відтворити окремі частини теми;
- має фрагментарні уявлення про роботу з історичними джерелами;
- слабо орієнтується в хронології подій;

- має лише загальне уявлення про історичну карту; розрізняє окремі історичні події та явища без зв'язку між ними.

Усі пропуски і негативні оцінки мають бути відпрацьовані.

Студенти, котрі не відповідали на семінарському занятті біля кафедри, проте брали участь в обговоренні, можуть бути оцінені оцінкою “доповнення” (у журналі “доп”). Така фіксація активної участі студента в заняттях враховується при підведенні підсумків роботи в семестрі.

По завершенні семестру усі результати роботи студента в семінарській аудиторії сумуються і виводиться **середньозважена оцінка (від 2 до 5)**. Затим **отримані результати переводяться в бали** відповідно до схеми:

44,51 – 5	20 б.
4,1 – 4,5	16 б.
3,51 – 4	12 б.
3,1 – 3,5	10 б.
2,51 – 3	8 б.
2,1 – 2,5	4 б.
до 2	0 б.

2. Впродовж семестру студенти самостійно виконують низку завдань:

1. Робота з контурною картою.

На контурній карті студенти наносять усі країни, колонії, напівколонії, протекторати та залежні території станом на 1918 – 1945 рр. з фіксацією їхньої приналежності. Для цього слід використовувати олівці (фломастери) різних кольорів. Важливим є відображення на карті змін, які відбулися на політичній карті Сходу в зазначений період (Мандатна система, здобуття суверенітету деякими країнами тощо);

2. Антиколоніальні та національно-визвольні ідеології в країнах Сходу в міжвоєнний період:

Опрацьовують матеріал з тем:

Суньятсенізм: доктрина і практика.

1. Історичні умови формування, дія традицій.
2. Ідейно-політична програма, її еволюція, оцінки в історіографії.
3. Суньятсенізм і практична реалізація доктрини.
4. Сунь Ятсен: віхи політичної біографії.

Гандизм: доктрина і практика.

1. Основні риси філософських і ідейно-політичних переконань: роль традиції і сучасності.
2. Практика гандизму: доктрина і дійсність.
3. М.К. Ганді: людина і політик.
4. Роль гандизму в сучасному світі.

Мархаенізм: доктрина і практика.

1. Основні риси мархаенізму. Принцип “панча – сила”:
  - а) послідовний антиімперіалізм, боротьба за національну незалежність.
  - б) форми і методи боротьби за незалежність.
  - в) принцип національної єдності, гасло “НАСАКОМ”.
  - г) погляди на класи і класову боротьбу.
  - д) теорія “індонезійського соціалізму”, принцип “готонг – районг”.
2. Віхи біографії Сукарно.

Кемалізм: доктрина і практика

1. Історичні умови формування, основні риси доктрини.
2. Практика кемалізму, його історична еволюція, оцінка в історіографії.
3. Мустафа Кемаль Ататюрк: віхи політичної біографії.

Національно-визвольні рухи в Південній та Тропічній Африці в міжвоєнний період.

1. Політико-ідеологічна ситуація в Тропічній і Південній Африці на початок ХХ ст. та в роки Першої світової війни.
2. Основні риси нових антиколоніальних ідеологій:
  - а) афрохристиянські рухи та їх значення;
  - б) африканський націоналізм, гарвізм, теорія духовної деколонізації, теорія негритюда: зміст, особливості та значення;
3. Теорія і практика panaфриканізму:
  - а) ідеологія panaфриканізму: витоки, зміст, особливості;
  - б) panaфриканські конгреси та їх значення.
4. Політичні партії та рухи в Тропічній та Південній Африці:
  - а) характеристика основних політичних партій та організацій;
  - б) ліві партії та організації, діяльність Комінтерну в Африці.

3. Робота з контурною картою і пояснювальна записка до неї:

На контурну політичну карту світу студенти наносять країни Азії та Африки, утворені внаслідок процесу деколонізації, з фіксацією колоніальної імперії, до складу якої вони входили.

До карти студенти подають пояснювальну записку (у вигляді окремого зошита, або листків А4), бажано у формі таблиці, в якій вказують наступну інформацію по кожній (!) з країн Азії та Африки:

1. Рік здобуття незалежності (для колишніх колоній, підмандатних територій протекторатів);
2. Столицю;
3. Форма правління чи політичний режим (якщо змінювався, вказати періоди);
4. Вибір шляху розвитку (якщо змінювався, вказати періоди);
5. Членство в регіональних інтеграційних та міжнародних організаціях (окрім ООН).

4. Укладання біографічного словника:

Студенти складають біографічний словник, складаючи за розробленою схемою політичні портрети найбільш значимих діячів окремих країн та регіонів у міжвоєнний період. Орієнтовний план написання історичних портретів має містити такі пункти:

- коротка біографічна довідка (походження, освіта, фактори та обставини, що впливали на формування поглядів чи позиції);
- етапи та віхи політичної кар'єри;
- ідейна спадщина;
- оцінки в історіографії.

Перелік персоналій

1. Танака Гііті.
2. Сунь Ятсен.
3. Чан Кайші.
4. Мао Цзедун.
5. Сухе Батор.
6. Хорлойгін Чойбалсан.
7. Роман Федорович фон Унгерн-Штернберг.
8. Мохандас Карамчанд Ганді.
9. Мотілал Неру.
10. Субхас Чандра Бос.
11. Аун Сан.
12. Сукарно.
13. Хо Ши Мін.
14. Мустафа Кемаль (Ататюрк).
15. Ісмет Іненю.
16. Реза-шах Пехлеві.
17. Томас Едвард Лоуренс (Аравійський).
18. Аманулла-хан.
19. Уільям. Дюбуа.
20. Сабуро Окіта.
21. Чан Кайші.
22. Ден Сяопін.
23. Кім Ір Сен.
24. Пак Чон Хі.
25. Южмагійн Цеденбал.
26. Джавахарлал Неру.
27. Індіра Ганді.
28. Вілупіллаї Прабхакаран.
29. Хо Ши Мін.
30. Народдом Сіанук.
31. Пол Пот.
32. Хаджі Мухаммед Сухарто.

- 33.Мухаммед Алі Джинна
- 34.Зульфiкар Алi Бхутто.
- 35.Мухаммед Зiя-уль-Хак.
- 36.Мухаммед Дауд.
- 37.Нур Мохаммад Таракi.
- 38.Бурхануддин Раббанi.
- 39.Ахмад Шах Масуд.
- 40.Мохаммед Реза Пехлеві.
- 41.Рухолла Мусавi Хомейнi.
- 42.Саддам Хусейн.
- 43.Тургут Озал.
- 44.Ясiр Арафат.
- 45.Усама бен Ладен.
- 46.Гамаль Абдель Насер.
- 47.Анвар Саддат.
- 48.Муамар Каддафi.
- 49.Нельсон Манделла.
- 50.Сем Нуйома.

Кожне з виконаних завдань оцiнюється за п'ятибальною шкалою. Потiм середньозважена оцiнка (вiд 2 до 5) переводиться в бали вiдповiдно до схеми:

4,51 – 5	20 б.
4,1 – 4,5	16 б.
3,51 – 4	12 б.
3,1 – 3,5	10 б.
2,51 – 3	8 б.
2,1 – 2,5	4 б.
до 2	0 б.

3. У кiнцi семестру студенти пишуть модульну контрольну роботу з лекцiйного матерiалу та матерiалу, винесеного на самостiйне опрацювання. Завдання контрольної роботи мають декiлька рiвнiв складностi i максимально оцiнюються в **20 балiв**.

Вiдповiдно, сума отриманих за усi види поточного контролю балiв (вiд 0 до 60) є пiдсумковою семестровою оцiнкою, з якою студент йде на екзамен.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D	задовільно	
60 – 63	E		
35 – 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

10 ПИТАННЯ ДО ЕКЗАМЕНУ

1. Вплив Першої світової війни на афро-азійський світ. Зміни на політичній карті Сходу.
2. Чинники і прояви кризи колоніальної системи між двома світовими війнами.
3. Британська колоніальна система в 1920–30-ті рр. Еволюція британської колоніальної системи і політики.
4. Французька колоніальна система і колоніальна політика в 1920–30-ті роки.
5. Португальська колоніальна політика в 1920–30-ті роки.
6. Соціально-економічна та суспільно-політична еволюція Японії у міжвоєнний період. Зовнішня політика Японії в 1931–39 рр.
7. Корея у складі Великої Японської імперії (1910–45).
8. Революція 1925–27 рр. у Китаї.
9. Китай у 1927–45 р.: внутрішня і зовнішня політика Гоміньдану, відносини із КПК, вплив японського і радянського факторів.
10. Монголія на шляху “некапіталістичного розвитку”.
11. Індія між двома світовими війнами: еволюція британської політики, радикалізація національно-визвольного руху. Гандизм.
12. Нідерландська Індія (Індонезія) у міжвоєнний період. Мархаенізм.
13. Філіппіни між двома світовими війнами.
14. Французький Індокитай у міжвоєнний період.
15. Сіам між двома світовими війнами.
16. Бірма у міжвоєнний період.
17. Малайзія у міжвоєнний період.
18. Південно-Східна Азія в роки Другої світової війни.
19. “Кемалістська” революція 1918–23 рр. у Туреччині.
20. Внутрішня і зовнішня політика Туреччини в 1920–30-ті рр.
21. Національно-визвольний і демократичний рух у Персії в 1918–21 рр.
22. Внутрішня і зовнішня політика Персії/Ірану в 1920–30-ті рр.
23. Афганістан у 1919–45 рр.
24. Єгипет між двома світовими війнами.
25. Алжир у міжвоєнний період.
26. Аравійський півострів у міжвоєнний період. Утворення Саудівської Аравії.
27. Ефіопія між двома світовими війнами.
28. Ліберія у міжвоєнний період.
29. ПАС у 1910–45 рр.
30. Тропічна і Південна Африка між двома світовими війнами: головні процеси і тенденції.
31. Передумови розпаду колоніальної системи. Політична карта Азії та Африки після Другої світової війни.
32. Розпад Британської колоніальної системи: послідовність і особливості.

33. Розпад Французької колоніальної системи: послідовність і особливості.
34. Розпад Португальської колоніальної системи: послідовність і особливості.
35. Теорія неоколоніалізму. Нові підходи до теорії неоколоніалізму кінця 1980–90-х рр.
36. Теорія соціалістичної орієнтації і її практичне втілення в країнах Азії і Африки в 1960–80-х рр. Дискусія з проблем соціалістичної орієнтації кінця 1980–90-х рр.
37. Афро-азійський світ у системі міжнародних відносин у постколоніальну епоху.
38. Методологія проблеми етноконфесійних конфліктів.
39. Соціально-економічні та політичні зміни в середині країн, що звільнились, на кінець 1980-х – 2000-ні рр. Новий тип взаємозв'язку і взаємозалежності між розвинутими країнами і країнами Азії та Африки.
40. Політичні та економічні реформи в Японії в умовах американського окупаційного режиму. Підписання Сан-Франциського мирного договору. Міжнародне становище Японії на початок 1950-х рр.
41. Економічний розвиток Японії в 1950–2000-ні рр. Складові “японського економічного дива”.
42. Суспільно-політичний розвиток Японії в 1950–2000-ні рр.
43. Зовнішня політика Японії після Другої світової війни.
44. Громадянська війна і питання про вибір шляху розвитку Китаю. Проголошення КНР. КНР за часів першої п'ятирічки (1952–57 рр.).
45. Соціально-економічний і політичний розвиток КНР в кінці 1950-х – I пол. 1970-х рр.
46. Економічні реформи і суспільно-політична ситуація в КНР в кінці 1970-х – 2000-ні рр.
47. Китай і зовнішній світ: еволюція, проблеми і напрями зовнішньої політики. Тайваньське питання.
48. Внутрішньополітична ситуація в Кореї після звільнення. Роль СРСР і США у розколі Кореї. Два шляхи розвитку – утворення РК і КНДР.
49. Війна 1950–53 рр. у Кореї: причини, основні події, підсумки.
50. Соціально-економічний розвиток і політична ситуація в Південній Кореї в 1960–2000-ні рр.
51. Соціально-економічний розвиток і політична ситуація в КНДР в 1960–2000-ні рр.
52. Монголія по завершенні Другої світової війни. Конституція 1960 р. та соціалістичний розвиток Монголії в 1960–80-ті рр.
53. Демократична революція 1989–90 рр. в Монголії та вибір нової моделі розвитку. Монголія в 1990 – 2000-ні рр.
54. Методологія “азійської моделі соціалізму” (зміст, прояви кризи азіатської моделі соціалізму, альтернативні моделі соціалізму в Китаї, В'єтнамі, Лаосі).

55. Методологія проблеми “нові індустріальні країни”.
56. Соціально-економічний розвиток Сінгапуру в 1960 – 2000-ні рр.
57. Соціально-економічна ситуація і суспільно-політичний розвиток Тайваню в 1960 – 2000-ні рр. “Тайванська проблема” в міжнародних відносинах.
58. Соціально-економічний і політичний розвиток Гонконгу в 1960–2000-ні рр. Проблема інтеграції Гонконгу до складу КНР.
59. Національно-визвольний рух в Індії після Другої світової війни. Утворення Республіки Індія.
60. Соціально-економічний і суспільно-політичний розвиток Індії в 1950 – I пол. 1980-х рр.
61. Соціально-економічний та суспільно-політичний розвиток Індії в II пол. 1980-х – 2000-ні рр.
62. Пенджабська проблема в історії незалежної Індії (виникнення, розвиток, вплив на політичну ситуацію).
63. Етноконфесійний конфлікт на Шрі-Ланці (виникнення, розвиток, сучасний стан).
64. Політичні та ідеологічні передумови утворення Пакистану. Пакистан в кінці 1940-х – 1950-ті рр.
65. Суспільно-політична і економічна еволюція Пакистану у кінці 1950 – на поч. 1970-х рр.
66. Пакистан в останній третині ХХ – на поч. ХХІ ст.
67. Країни Індокитаю (В’єтнам, Лаос, Камбоджа) у 1945–1970-ті рр. Боротьба з іноземною агресією Франції, США і внутрішній розвиток; вплив КНР, СРСР.
68. Зміст і особливості альтернативних моделей соціалізму у В’єтнамі та Лаосі. Соціально-економічні перетворення 1980 – поч. 2000-х рр. у В’єтнамі, Лаосі. Загальне і особливе в економічних реформах у В’єтнамі та Лаосі.
69. Політична ситуація у В’єтнамі та Лаосі в 1980-х – на поч. 2000-х рр. Проблема співвідношення політичної стабільності, багатопартійності і демократії в період реформування економічної системи.
70. Камбоджійська проблема 1970–80-х рр. (виникнення, розвиток, роль зовнішнього фактору). Діяльність ООН по врегулюванню камбоджійської проблеми. Сучасне становище Камбоджі.
71. Країни Південно-Східної Азії (Бірма, Таїланд, Малайзія, Індонезія, Філіппіни) на кінець Другої світової війни. Завершення політичної деколонізації: хід, проблеми, підсумки.
72. Країни Південно-Східної Азії в останній третині ХХ – на початку ХХІ ст.: основні етапи суспільно-політичного розвитку: еволюція партійно-політичних систем, роль етнічних, релігійних чинників, традицій.
73. Палестинська проблема як основна складова частина конфлікту на Близькому Сході: еволюція проблеми в першій половині ХХ ст. Підготовка, прийняття та зміст резолюції № 181 ГА ООН.

74. Арабо-ізраїльські війни 1948 – 1949, 1967, 1973 років, їх територіальні наслідки і вплив на палестинську проблему.
75. Зміна ситуації на Близькому Сході в кінці 1980-х – на поч. 1990-х рр. Арабо-ізраїльські переговори і підписання домовленостей 1993 р. Спроби врегулювання палестинської проблеми у 1990 – на поч. 2000-х рр. Сучасна ситуація на Близькому Сході.
76. Ліванська криза як складова частина близькосхідної проблеми (виникнення, еволюція, сучасний стан).
77. Соціально-економічний розвиток Туреччини після Другої світової війни: від етатизму до ринку.
78. Етапи суспільно-політичного розвитку повоєнної Туреччини: еволюція партійно-політичної системи.
79. Соціально-політична ситуація в Єгипті після закінчення Другої світової війни. “Революція 23 липня 1952 р.”. Внутрішня та зовнішня політика президента Г.А. Насера.
80. Єгипет за правління А. Садата: зміни у внутрішній та зовнішній політиці.
81. Єгипет в 1980 – на поч. 2000-х рр.: проблеми і напрями внутрішньої і зовнішньої політики.
82. Політичний, соціально-економічний розвиток і зовнішня політика Ірану в повоєнні роки: демократичний рух 1945–46 рр.; боротьба за націоналізацію нафтової промисловості.
83. Соціально-економічний і політичний розвиток Ірану в II пол. 1950 – I пол. 1970-х рр. “Біла революція” та її наслідки.
84. “Ісламська революція” і проголошення Ісламської республіки Іран. Становлення теократичного режиму. Проблеми внутрішньої і зовнішньої політики ІРІ.
85. Соціально-економічний та суспільно-політичний розвиток Іраку в 1959–78 рр.
86. Ірак за правління С.Хусейна (1979 – 2003 рр.) Агресія США проти Іраку 2003 р. Сучасне внутрішньо- та зовнішньополітичне становище Іраку.
87. Конфлікт між Іраком і Кувейтом (економічні і політичні передумови, хід, наслідки).
88. Соціально-економічний, внутрішньо- та зовнішньополітичний розвиток Афганістану в 1940-і – на початку 1970-х рр.
89. Афганістан за правління М.Дауда (1973–78 рр.).
90. Квітневі події 1978 р в Афганістані. Розвиток внутрішньо- та зовнішньополітичної ситуації в 1980–92 рр.
91. Афганістан в 1992 – на початку XXI ст. Сучасне становище в Афганістані.
92. Алжир і Лівія після Другої світової війни: Завершення боротьби за політичну незалежність після Другої світової війни. Зміни в соціально-

- політичному розвитку і партійно-політичних системах після проголошення незалежності
93. Алжир та Лівія у 1960 – 2000-ні рр. Еволюція соціально-економічної і політичної структури: етапи і особливості. Проблеми і напрями зовнішньої політики. Лівійська криза 2011 р.
  94. Саудівська Аравія в 1945 – 2000-ні рр.
  95. Соціально-економічний та суспільно-політичний розвиток ОАЕ після Другої світової війни.
  96. Особливості економічного та політичного розвитку середньоазійських республік колишнього СРСР у 1990 – 2000-ні рр. Геополітичні і регіональні зміни міжнародної ситуації в Центральній Азії внаслідок появи нових незалежних держав. Зміни зовнішньополітичної ситуації після 11 вересня 2001 р.
  97. Виникнення та розвиток конфлікту в Таджикистані. Роль зовнішнього фактору.
  98. Тропічна Африка по завершенні Другої світової війни: основні процеси і тенденції.
  99. Система апартеїду у Південній Африці: правові основи та економічний зміст апартеїду; реформування системи в 1960–80-ті рр.
  100. Виникнення і розвиток намібійської проблеми. Врегулювання намібійської проблеми в рамках ООН. Сучасний соціально-економічний та суспільно-політичний розвиток Намібії.

11. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Васильев Л. С. История Востока. – Т.2. – М., 1998.
2. Головченко В. І., Рубель В. А. Нова історія Азії та Африки: колоніальний Схід (кінець XIX – друга третина XX ст.): навч. посіб. – К., 2010.
3. История Востока: в 6 т. – Т. 5. Восток в новейшее время: 1914–1945 / отв. ред. Р. Г. Ланда. – М., 2006.
4. История Востока: в 6 т. – Т. 6. Восток в новейший период (1945–2000) / отв. ред. В. Я. Белокреницкий, В. В. Наумкин. – М., 2008.
5. Козицький А. М. Новітня історія Азії та Африки. – Львів, 2004.
6. Колоніалізм в історії країн Сходу (Актуальні проблеми вивчення): Навчально-методичний посібник / Упор. О. Ковальков. – Кіровоград, 2014.
7. Новейшая история стран Азии и Африки: В 3-х частях / Под ред. А. М. Родригеса. – Ч. 1. – М., 2001.
8. Новейшая история стран Азии и Африки: В 3-х частях / Под ред. А. М. Родригеса. – Ч. 2. – М., 2001.
9. Новейшая история стран Азии и Африки: В 3-х частях / Под ред. А. М. Родригеса. – Ч. 3. – М., 2001.
10. Розалиев Ю. Н. Новая и новейшая история стран Азии и Африки. – М., 1987.
11. Сергійчук І. М. Новітня історія країн Азії і Африки. – Суми, 2003.

Додаткова

12. Акимбеков С. М. Афганский узел и проблемы безопасности Центральной Азии. – Алматы, 2003.
13. Алиев С. М. История Ирана. XX век. – М., 2004.
14. Андрианов В. М. Новые индустриальные страны в мировом капиталистическом хозяйстве. – М., 1989.
15. Барышникова О. Г. Модернизация экономики Филиппин в переходный период. Государственность в странах Юго-Восточной Азии. – М., 1997.
16. Белокреницкий В. Я., Москаленко В. Н. История Пакистана. XX век. – М., 2008.
17. Берзин Э. О. История Таиланда: Краткий очерк. – М., 1973.
18. Британская империя в XX веке / Под ред. А. М. Пегушева, Е. О. Сергеева. – М., 2010.
19. Бузов В. И. История современного Востока XX – XXI вв.: страны и правители. – Ростов н/Д, 2008.
20. Васильев А. М. История Саудовской Аравии (1745 – конец XX века). – М., 1999.
21. Васильев В. Ф. История Мьянмы/Бирмы. XX век. – М., 2010.
22. Государство Израиль: Справочник / Сост. Л. А. Барковский и др. – М.,

- 1986.
- 23.Егорин А. З. История Ливии. XX век. – М., 1999.
  - 24.Егорин А. З. Современная Ливия. – М., 1996.
  - 25.Еремин В. Н. Политическая система современного японского общества. – М.,1992.
  - 26.Ігнат'єв П. М. Країнознавство. Країни Азії: Навчальний посібник. – Чернівці, 2006.
  - 27.История Вьетнама: Пер. с вьет. / Отв. ред. С. А. Мхитарян. – М., 1983.
  - 28.История Вьетнама в новейшее время (1917 – 1965). – М., 1970.
  - 29.История Китая / Под ред. А. В. Меликсетова. – М., 1998.
  - 30.История Кореи. (Новое прочтение). Под ред. А. В. Торкунова. – М., 2003.
  - 31.История Монголии. XX век / Отв. ред. Г.С. Яскина. – М., 2007.
  - 32.История Монгольской Народной Республики. – М., 1983.
  - 33.История Японии. 1945 – 1975. – М., 1978.
  - 34.Киреев Н. Г. История Турции. XX век. – М., 2007.
  - 35.Киреев Н. Г. История этатизма в Турции. – М., 1991.
  - 36.Киселёв В. И. Палестинская проблема в международных отношениях: региональный аспект. – М., 1988.
  - 37.Китай: история в лицах и событиях. – М., 1991.
  - 38.Конфликты на Востоке: Этнические и конфессиональные: Учеб. пособие / Под ред. А. Д. Воскресенского. – М., 2008.
  - 39.Коргун В. Г. История Афганистана. XX век. – М., 2004.
  - 40.Крылов А. Б. Сепаратизм в странах Востока. – М., 1992.
  - 41.Кузнецов Ю. Д., Навлицкая Г.Б., Сырицын И.М. История Японии. – М., 1988.
  - 42.Ланда Р. Г. История Алжира. XX век. – М., 1999.
  - 43.Максимов А. Экономика Тайваня: итоги и перспективы развития. – М., 1993.
  - 44.Межэтнические конфликты в странах зарубежного Востока / Отв. ред. А. А. Прусаускас. – М., 1991.
  - 45.Мосяков Д. В. История Камбоджи. XX век. – М., 2010.
  - 46.Новейшая история арабских стран Азии (1917 – 1985). – М., 1988.
  - 47.Новейшая история арабских стран Африки. 1917 – 1987. – М., 1990.
  - 48.Постсоветская Центральная Азия. Потери и обретения / А.М. Васильев и др. – М., 1998.
  - 49.Реза Годс М. Иран в XX веке: Политическая история. – М., 1994.
  - 50.Республика Корея: опыт модернизации. – М., 1996.
  - 51.Современный Тайвань: Науч.-информ. издание. – Иркутск, 1994.
  - 52.Тюрин В. А. История Малайзии: Краткий очерк. – М., 1980.
  - 53.Цыганов В. А. История Индонезии. – Ч. 2. – М., 1993.
  - 54.Цыганов Ю. В. Тайвань в структуре региональной безопасности Восточной Азии. – М., 1991.
  - 55.Черкасов П. П. Франция и Индокитай. – М., 1976.

- 56.Юрлов Ф. Н., Юрлова Е.С. История Индии. XX век. – М., 2010.
57.Япония: Справочник. – М., 1992.

Інформаційні ресурси

- 51.Библиотека Гумер: гуманитарные науки: [Электронный ресурс]: режим доступа: // <http://www.gumer.info/>
- 52.Библиотека электронных ресурсов исторического факультета МГУ имени М.В. Ломоносова: [Электронный ресурс]: режим доступа: // <http://www.hist.msu.ru/ER/index.html>
- 53.Историк: [Электронный ресурс]: режим доступа: <http://historic.ru/>
- 54.Научная электронная библиотека “Киберленинка”: [Электронный ресурс]: режим доступа: // <https://cyberleninka.ru/>
- 55.Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського [Електронний ресурс]: режим доступа: // <http://www.nbuv.gov.ua/>
- 56.Хронос: Всемирная история в Интернете: [Электронный ресурс]: режим доступа: // <http://www.hrono.ru/>